

Fourquet, Jérôme, 2023. *La France d'après. Tableau politique*. Paris: Seuil.

Reviewed by Marie Demker

Politisk geografi och franska väljare

Fransk väljarforskning har alltid haft ett starkt drag av politisk geografi. Den franska kartan med departement och regioner i regnbågens alla färger pryder ofta både rapporter och böcker om franska val. De franska partierna är i huvudsak koalitioner av ideologiska strömningar, gestaltade genom mer eller mindre vältaliga politiska kandidater. I det liknar det franska politiska systemet betydligt mer det amerikanska än det svenska. Därför är det också både relevant och möjligt att analysera de lokala förutsättningarna för franska politiska strömningar oavsett partiets eller kandidatens namn. Kandidaterna må variera men den ena eller andra regionen förutsättningar att stödja en viss politisk strömning förändras inte lika lätt som kandidaterna byts ut.

De franska ledamöterna i Nationalförsamlingen, liksom borgmästare, regionala representanter och departementens församlingar, bär traktens och befolkningens historia in i de demokratiska institutionerna. Södra och norra Frankrike delas av en religiös skiljelinje med katoliker i söder och protestanter i norr, liksom av industrialisering i norr och arvet från romarrikets latifundier (gods) i söder. Självständighetsivrarna i Bretagne, vinodlarna i Bordeaux och på slätten i Champagne och den kulturella eliten i västra Paris – alla bär de olika men kollektiva politiska berättelser med sig in i demokratin. Tilltalande är att fransk statsvetenskap därför får en dos av politisk antropologi, något som jag idag saknar i den svenska statsvetenskapen. Politiska analytiker, akademiker liksom journalister, betraktar ofta svensk politik som en stormarknad. Med hjälp av beteendepsykologiska modeller eller ekonomisk teori förklaras vårt val av varumärke, fl'åt parti.

Frågan är om det perspektivet förvrider bilden av oss själva i spegeln? Oavsett vilket så tror jag att vi tappat bort att även i ett så individualistiskt och marknadstänkande land som Sverige så sätter historiska och kollektiva minnen ramar för politiska lojaliteter. Sverigedemokraternas genombrott skedde från Skåne i syd, en jordbrukspräglad region sent integrerad i nationalstaten Sverige och med påtagliga antipatier mot Stockholmsstyrningen långt in på 1970-talet.

Socialdemokraterna har länge dominerat norra Sverige trots att en mycket hög andel av befolkningen inte alls kan sägas tillhöra traditionell arbetarklass. Att Göteborg betraktas som ett liberalt fäste där alla borgerliga partier var ännu lite mer liberala än alla borgerliga partier på andra ställen är ingen hemlighet. Inte heller Kristdemokraternas fästen i det frikyrkliga Jönköping och Småland. Ändå har den politiska geografin inte haft någon stark plats i svensk statsvetenskap.

På mer än femhundra sidor, i en bok med namnet "La France d'après. Tableaux politique" har Jérôme Fourquet samlat närmare fyrtio analyser av franskt väljarbeteende, med fokus på geografi, kultur, religion och ideologier. Fourquet har en master i statsvetenskap men hans profession är opinionsanalytikerns då han sedan många år har en ledande position vid IFOP, ett av de äldsta opinionsundersökningsföretagen i Frankrike. Fourquet hedrar med sin bok arvet efter fransk statsvetenskapens ikon, Andrè Siegfried. Siegfried publicerade 1913 "Tableau politique de la France de l'Ouest sous la Troisième République" där han argumenterade för att jordmån och geologi var avgörande för befolkningens ideologiska hållning. Kanske en lite oväntad analys men som fångade näringsstruktur och historia. I det längre perspektivet var det den politiska geografin i generell mening som blev hans gebit i den franska statsvetenskapen. Fourquet följer här upp Siegfried men hans ambition är att visa upp ett helt annat Frankrike – Frankrike efteråt, som titeln lyder – än det Siegfried beskrev, dock med liknande metoder.

Fourquets bok fungerar som kommentar till de dramatiska förändringar i fransk politik som skett sedan Emmanuel Macron kom till makten år 2017. På karta efter karta målar Fourquet upp motsättningen mellan Macron och Marine le Pen, en motsättning som tidigare stod mellan socialister och gaullister. Han vill också få oss att se hur den tidigare geografiska politiska identiteten har fått ge vika för nya kulturella, mer lättroliga, identiteter. Styrkan med hans analyser är att han empiriskt visar hur t ex ökad turism, valet av förnamn eller avstånd till en järnvägsstation indikerar förändringar i politiskt relevanta strömningar i befolkningen. I orter som har en stark turistindustri slår Macron le Pen med stor marginal. I de tidigare starkt katolska regioner fick en stor övervikt av nyfödda barn namnet "Marie/Maria" oavsett om det rörde sig om en pojke eller flicka. Och där röstade man också konservativt. Sambandet mellan förnamn och partival består men allt färre barn får numera namnet "Marie/Maria". Och ju längre väljarna bor från en järnvägsstation desto större andel av dem röstar på le Pen. Fourquet visar också hur starka de politiska territoriella bastionerna är; i samma sydfranska horisontellt avlånga område några mil in från kusten röstar befolkningen på vänstersocialister oavsett om de heter José Bovè eller Jean-Luc Mélenchon.

Min kritik mot Fourquet är att han, utan egentlig förklaring, allt eftersom i boken kommer att frigöra sig från de politisk-geografiska strukturerna. Boken består av tre huvudsakliga delar, alla uppdelade i mindre analyser, och i den

tredje og avslutade delen om presidentvalet 2022 diskuterar han næstan enbart sociala og kulturella förklaringsar till valutgången. Plötsligt är det antalet bilbränder, hotet från islamister og invandringen som hamnar i fokus. Men genom att de geografiska ramarna ändå ligger kvar i analysen tenderar han att röra sig farligt nära de ekologiska felssluten, alltså att förklara individuellt beteende med samband på kollektiv nivå. Jag saknar en fördjupad analys av relationen mellan de historiska geografiska förutsättningarna å ena sidan og invandring, brottslighet og islamism å den andra. Vissa områden tycks påverkas starkt av dessa faktorer, andra inte alls trots motsvarande förekomst. Det är som om Fourquet när han kommer nära i tiden inte förmår bibehålla den distans som så förtjänstfullt präglar resten av analyserna.

Men, när detta är sagt, en liten dos politisk antropologi og en återupptagen uppmärksamhet av den politiska geografin skulle ge svensk forskning om väljare, partier og val nya perspektiv. Fourquets färgglada kartor är en inspiration.

**Koval, Nadija & Teresjtsjenko, Denys (red.),
2023. *Russian Cultural Diplomacy Under
Putin: Rossotrudnichestvo, the “Russkiy Mir”
Foundation, and the Gorchakov Found in
2007–2022. Ibidem-Verlag.***

Reviewed by Bendik Mogens Manum

Hvor går grensen mellom harmløs kulturutveksling og ondsinnet påvirkning? Språk, litteratur, kunst og historie er for mange selve hjørnesteinene i en nasjons selvoppfattelse: Staten pryder seg med nasjonens dyder og bragder, og i møte med fremmede makter og folk løfter den frem sine helter og særpreg for å fortelle noe om *hvem «vi» er*. Norge har Ibsen, Sverige har Lindgren, og Russland har Pusjkin. I denne boken gir forfatterne et godt og grundig overblikk over utviklingen til Russlands diplomatiske (mis)bruk av kultur under Putin-regimet. De demonstrerer hvordan det politiske regimet har instrumentalisert russisk kultur og smidd klassiske komponenter av russisk identitet om til våpen i statens diplomatiske arsenal. Ifølge forfatterne er hensikten med denne prosessen entydig: å vende opinionen i utlandet til Russlands favør. Påskriften